Cana asobnaha numaru 20 hr. Przesyłka opłacona ryczałtem

Nr. 57. Wilnia, Subota 15 Śniežnia 1928 h. Hod IV (XII).

BIEŁARUSKAJA KRYNICA

PALITYČNAJA, HRAMADZKAJA I LITERATURNAJA HAZETA.

Adres Redakcyi i Administracyi: WILNIA, LUDWISARSKAJA 1-19. (Wilno, Ludwisarska 1-19) Redakcyja adčyniena ad 9 hadz. ran. da 4 hadz. wieč	„Bieł. KRYNICA" kaštuje na hod—10 zał., na paŭhoda—5 zał., na 3 miesiacy — 3 zał., na 1 miesiac — 1 zał. HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.	Cana abwiestak: na 1-šaj staroncy 30 hr., 2 i 3 — 25 hr., na 4-aj — 20 hroš. — za radok drobnaha druku ŭ adnej pałoscy.

Pa zahadu Haradzkoha Starasty na m. Wilniu Nr. 56 „Biełaruskaj Krynicy" z dnia 14 śniežnia h. h. skanfiskawany za: 1) „Adozwa da Biełarusaŭ Katalikoŭ", 2) za staćciu „Jašče adzin udar", 3) staćciu „Wyjezd z Prahi J. B. Šedivy'ha" i 4) za zaciemku ŭ chronicy p. z. „Haspadarka na falwarku pana Maršałka".

Redaktar abwinawačywajecca z 129 art. K. K.

BIEŁARUSY — KATALIKI!

BRATY BIEŁARUSY! Prajšło ŭžo šmat času, jak dziakujučy enerhičnaj pracy najlepšych synoŭ našaha pracoŭnaha Narodu była zasnawana partyja Biełaruskaj Chryścijanskaj Demokracyi. Praz uwieś hety čas ludzi zhurtawanyja kala ŭspomnienaj partyi, a tak-ža kala najstarejšaj našaj hazety „Biełaruskaja Krynica" stojka zmahalisia ŭsimi zakonnymi sposabami za lepšuju dolu našych Bratoŭ. Pierad usim świetam my hawaryli, što žywy biełaruski Narod, damahajecca prawa na swajo samastojnaje žyćcio, na swaju rodnuju mowu, na ziamlu, — budzili niaświedamych, padtrymliwali słabych. Šyrokija masy pawieryli swaim prawadyrom, bo byli jany ludzi česnyja i apirali swaje imknieńni na chryścijanskaj marali.

Partyja raźwiwałasia, a hazeta „Biełaruskaja Krynica", što baraniła, uświedamlała i nawučała wiaskowaha biedaka, — stałasia jahonym darahim pryjacielam.

Niespadabałasia heta praciŭnikam biełaruskaha adradžeńnia.

Takim praciŭnikam pakazaŭ siabie, na hety raz adkryta, i Wilenski Katalicki Arcybiskup Jałbžykoŭski. 11 śniežnia h. h. abjawiŭ jon u wilenskich polskich hazetach što ŭsim katalikam zabaraniaje naležyć da Biełaruskaj Chryścijanskaj Demokracyi, a tak-ža čytać i raspaŭsiudžywać „Biełaruskuju Krynicu". Aprača taho swaju hetu niačuwanuju adozwu zahadaŭ usim ksiandzom Wilenskaj Archidyecezii pračytać z ambony. Za padstawu swajho pastupku Arcybiskup stawić zakid relihijnaha indeferentyzmu (zimnyja adnosiny da relihii) i balšawizmu ŭ našaj prahramie, nie padajučy nijakich faktaŭ.

Braty Biełarusy! Trudna najści słowy, kab wyjawić naša abureńnie i kryŭdu, jakaja nas spatkała z boku taho, chto pastaŭleny na wysokim stanowiščy dziela pašyreńnia nawuki Boha i jaho sprawiadliwaści. Zahad Arcybiskupa my nia možam spatkać inačaj, jak nowuju niačuwanuju prajawu ašalełaha polskaha šowinizmu, bo pastaŭleny zakid balšawizmu ŭ BChD nie apirajecca absalutna na nijakich faktach.

Źjezd Biełaruskaj Chryścijanskaj Demokracyi 25-XI-28 h. pierahladajučy prahramu—nijakich źmienaŭ adnosna relihijnych pytańniaŭ nia ŭwodziŭ, a znača prahrama BChD u praciahu doŭhaha času była Arcybiskupam pryznawana jak nie supiarečnaja z ducham katalickaha kaścioła, nia hledziačy na punkty ab ziamli biaz wykupu, a tak-ža ab mahčymaści addialeńnia kaścioła ad dziaržawy.

Z usiaho skazanaha widać, što Arcybiskup, dajučy kryŭdny dla Biełarusaŭ i biespadstaŭny zahad, maje na dumcy nie dabro kaścioła, a słužeńnie polskaj palitycy praz kaścioł, a tak-ža dahadžańnie bahatym i silnym hetaha świetu.

Pratestujučy na hetym miescy prociŭ nowaha ździeku nad Biełarusami z boku wyšejšych Duchoŭnych Uładaŭ, Centralny Kamitet padaje da wiedama hramadzianstwa, što wysłaŭ adpawiedny memoryjał u Apostalskuju Stalicu ŭ Rymie z prośbaj skasawańnia niesprawiadliwaha zahadu Wilenskaha Arcybiskupa. Tymčasam-ža Centralny Kamitet BChD, čakajučy ŭ hetaj sprawie aŭtorytetnaha słowa Haławy Kaścioła, zaklikaje usich siabroŭ i prychilnikaŭ BChD., a tak-ža čytačoŭ „Bieł. Krynicy" katalikoŭ u imia dabra Baćkaŭščyny spakojna i stojka trymacca na raz zaniataj pazycyi.

Centralny Kamitet Biełaruskaj Chryścijanskaj Demokracyi.

Telehrama

da Światoha Ajca ad Centralnaha Kamitetu B. Ch. D.

U suwiazi z adozwaj Wilenskaha Arcybiskupa Jałbžykoŭskaha, apublikawanaj u polskaj wilenskaj endeckaj i abšarnickaj presie dnia 11. XII. 28 h. i zakidajučaj Bieł. Chryścijanskaj Demokracyi i jaje orhanu „B. Krynicy" relihijny indeferentyzm i balšawizm, a praz heta zabaraniajučaj katalikam naležyć da B.Ch.D., wypisywać i čytać „B. Krynicu" — siabry Centralnaha Kamitetu B.Ch.D. katalickaha wierawyznańnia pierasłali dnia 12-ha h. m. Światomu Ajcu ŭ Rym nastupnaha źmiestu telehramu:

„Dnia 10.XII. 1928 h. Wilenski Arcybiskup Jałbžykoŭski wydaŭ adozwu zabaraniajučuju wiernym katalikam naležyć da partyi Biełaruskaj Chryścijanskaj Demokracyi, zakidajučy jej relihijny indeferentym i balšawizm. Siabry Centralnaha Kamitetu Biełaruskaj Chryścijanskaj Demokracyi, katalickaha wierawyznańnia, nie pačuwajučysia da winy ŭ wyšej padanych zakidach, a budučy wiernymi wyznaŭcami Katalickaha Kaścioła — znachodziać u henaj adozwie adno motywy palityčnyja — prosiać Jaho Światašć razhledzić hetuju sprawu pa atrymańni adpawiednaha memorjału, jaki chutka budzie złožany Nuncyjatury ŭ Waršawie, i skasawać zahad Arcybiskupa",

Padpisali telehramu:

za prezydyum C. K. B. Ch. D. — *dr. I. Habalinski* — prezes,
A. Stepowič i P. Karuza —
pasły ŭ Sojm Polskaj Respubliki.

Pachod Arcybiskupa Jałbžykoŭskaha prociŭ „B.Ch.D." i „Bieł. Krynicy".

11 h. m. J. E. Wilenski Katalicki Arcybiskup abwieściŭ adozwu, u jakoj zabaraniaje katalickamu duchawienstwu i ŭsim wiernym katalikom naležyć da B.Ch.D., a tak-ža čytać i pašyrać „Biełaruskuju Krynicu".

Zahad swoj ci zabaronu Arcybiskup matywuje tym, što byccam B. Ch. D. raŭnadušna (indeferentna) adnosicca da relihii dy źjaŭlajecca prychilnicaj balšawizmu. Na čym Arcybiskup apiraje hetyja zakidy, trudna dadumacca, u adoźwie-ž swajej jon hetaha nie wyjaśniaje.

Kožnamu abwinawačanamu zaŭsiody dajecca prawa abarony, adnak kali abwinawačańnie nie abapiorta na nijakich faktach,—trudna baranicca, i na takoje abwinawačańnie možna było-b zusim nie adkazywać. Možna-ž kožnaha caławieka abwinawacić u zładziejstwie, ale treba dakazać, dzie, jak i što kraŭ, inakš celaje abwinawačańnie budzie zwyčajnaj napadkaj.

Nam u hetym wypadku taksama pastaŭlena abwinawačańnie, ale faktaŭ nijakich nie dana.

Adnak dziela taho, što polskija hazety: abšarnickaje „Słowo" i endecki „Dziennik Wileński", stawiać našaj prahramie ŭžo kankretnyja zakidy, my dziela ŭspakajeńnia našaha ŭłasnaha sumleńnia razhledzim, ci sapraŭdy naša prahrama niazhodna z nawukaj katalickaha Kaścioła.

Uspomnienyja hazety zakidajuć nam balšawizm i antykatalickaść dziela taho, što ŭ našaj prahramie jość punkt: „ziamla pracoŭnym biaz wykupu", što my stawim na raŭnie katalikoŭ z prawasłaŭnymi i što byccam chočam addziełu kaścioła ad dziaržawy.

Woźmiem pieršy zakid — ziamla biaz wykupu. Jak-ža na heta hladzić katalicki kaścioł? Chaj nam pasłužać wyjaśnieńniem u hetaj sprawie słowy wialikaha Papieža Lawona XIII z h.z. Encykliki Rerum Novarum, na katory jakraz paklikajecca „Dziennik Wileński". U hetaj Encyklicy Papieža Lawona XIII čytajem hetkija radki: „Boh—Haspadar ziamli, addaŭ jaje na karystańnie ŭsiamu rodu ludzkomu... ale takim čynam, što nia wyznačyŭ niwodnamu caławieku addzielnaj čašci, tolki pakinuŭ hetu sprawu samim ludziam, niachaj jany pawodle swaich patreb i swajho narodnaha stroju aznačajuć hranicy i dzielać prywatnuju ŭłasnaść".

Ci-ž treba jašče pajaśniać hety skaz? Urešcie adnoj z asnoŭ katalickaj relihii jość sprawiadliwaść,—dyk ci-ž nia budzie sprawiadliwym addać ludziam ziamlu, u jakoj stolki ich potu krywawaha? A za što-ž jany majuć płacić? Za toje, što na jej pracawali, za toje što swajej pracaj z niaŭžytkaŭ, karčawiščaŭ zrabili jaje pryhodnaj pad siaŭbu?

Druhi zakid—byccam my chočam addziełu Kaścioła ad dziaržawy—minajecca z praŭdaj. U § 29 našaj prahramy wyrazna skazana: „BChD. pryncypowa prociŭ raździełu Kaścioła (Carkwy) ad dziaržawy. Adnak, kab urad nia moh wykarystywać relihii dla palityčnych metaŭ, abo paddzieržywać adnu relihiju prociŭ druhoj, BChD. uważaje mahčymym raździeł Kaścioła (Carkwy) ad dziaržawy dla ahulnaha dabra".

Jakraz heta i jość zhodnym z zakonami katalickaha Kaścioła, jaki pryncypowa praciwicca addziełu Kaścioła ad dziaržawy, adnak zhadžajecca i na heta ŭ wypadkach niazwyčajnych. Dyk čaho-ž tut bolš treba?

Urešcie apošni zakid, što BChD. stawić na adnoj stupieni katalikoŭ i prawasłaŭnych...

B.Ch.D. jość palityčnaja partyja, abapiortaja na chryścijanskim świetahladzie, dziela čaho imkniecca da bu-

dawańnia hramadzkaha i palityčnaha žyćcia biełaruskaha narodu pawodle chryścijanskich ideałaŭ. Adnak nielha wymahać ad B. Ch. D., jakaja jość palityčnaj partyjaj, a nie relihijnaj ustanowaj, kab jana stanawiłasia na hrunt wykłučna katalicki. BChD. jość partyjaj narodu biełaruskaha—narodu padzielenaha na dwa relihijnyja łahiery. Dyk ciž moža BChD., jak palityčnaja partyja, jašče bolš pahłyblać hetu propaść dziełačuju naš narod na dźwie častki i dalej asłablać narodnuju siłu? Sumleńnie siabraŭ BChD. hetaha nie dazwalaje. BChD. musić abjednywać pad swaim ściaham i katalikoŭ i prawasłaŭnych, bo ŭ hetym siła biełaruskaha narodu. Ale kataliki i prawasłaŭnyja ŭwachodziačy ŭ BChD. nie pierastajuć być ani katalikami, ani prawasłaŭnymi. Kožnamu z ich pakidajecca wolnaja ruka ŭ jaho relihijnaj dziejnaści, ci jnakš kažučy, u nutry partyi panuje poŭnaja relihijnaja aŭtanomija. Tut paprostu i kataliki i prawasłaŭnyja łučacca pad ściaham BChD., kab supolnymi siłami budawać narodnuju dolu i budawać jaje na asnowach chryścijanskich. Dyk jakaja-ž tut moža być škoda dla katalickaj relihii?

Čamu duchoŭnaja ŭłada nie zabaraniaje katalikam i katalickamu duchawienstwu ŭwachodzić, naprykład, u niamiecki parlament, dzie jany supolna z protestantami pracujuć nad dolaj swajho narodu?

BChD. nia tolki nia prynosić škody katalickaj relihii, ale jak partyja zbudawanaja na asnowach chryścijanstwa zmahajecca za naležačaje miesca ŭ hramadzkim žyćci dla relihii, praciwicca pašyreńniu antyrelihijnaści i hetym addaje tolki prysłuhu relihii.

Što-ž tady wyklikała hetu rabotu Arcybiskupa? Adkaz zusim prosty i jasny. Ad wiakoŭ Palaki prywykli ŭważać katalicki kaściol za arużža dla pašyreńnia polskaści siarod Biełarusaŭ i admowicca ad hetaj pazycyi jany nijak nia chočuć. Až tut našłasia arhanizacyja, dziakujučy jakoj u biełaruskim narodzie pačało źnikać paniaćcie polskaj i ruskaj wiery. Kataliki-Biełarusy pačali razumieć, što katalickaść adno, a polskaść zusim druhoje. Prytym-ža hetaja samaja arhanizacyja praz swajo imkneńnie da padzielu panskaj ziamli miž sialanami dy jašče biaz wykupu pahražaje zniščeńniem druhoj „ostoi polskości" na Biełarusi—polskim abšarnikam. Polskija nacyjanalisty zawarušylisia... Sprawa drennaja, treba za ŭsiałakuju canu raźbić hetu arhanizacyju i ŭ kancy... rola raźbiwalnika prypała Wilenskamu Katalickamu Arcybiskupu...

I woś da ŭdaraŭ, jakija nia raz sypalisia na biełaruski adradženski ruch, dałučyŭsia jašče adzin—na hety raz z boku katalickaha Arcybiskupa—chryścijanskaha światara.

Biaručy pad uwahu ŭsio wyšej skazanaje, nia čujučy siabie winawatym u škodnaj katalickamu kaściołu dziejnaści j razumiejučy, što uspomnieny zahad jość udaram, skirawanym u bok Biełarusaŭ katalikoŭ, kab adbić ich ad BChD i hetym ad biełaruskaści,—Centralny Kamitet BChD na pasiedžańni 11 h. m. pastanawiŭ:

1) Ličyć hety zahad niesprawiadliwym, jak nie abapiorty na nijakich faktach zapraŭdnaj winy, i dziela hetaha nia spyniać swajej dziejnaści.

2) Karystajučy z prawa apelacyi da wyšejšych duchoŭnych uładaŭ—skirawać usiu sprawu ŭ Rym, da Apostalskaj Stalicy, dziela sprawiadliwaha jaje wyraśeńnia.

C. K. BChD zajmajučy hetkaje stanowišča jość peŭnym, što jano budzie pa dumcy ŭsich katalikoŭ Biełarusaŭ. Apošniaja sproba raźbićcia BChD nie dasiahnie swajej mety, bo biełaruskija katalickija masy razumiejuć, što nadyšoŭ čas zdać egzamin z swajej nacyjanalnaj i hramadzkaj świedamaści i dziela hetaha jany wytrymajuć swaju dasiulešniuju pazicyju, pakul Apostalskaja Stalica nia skaža tut swajho apošniaha słowa.

Pawał Karuza,

pasoł Sojmu.

UWAHA. U apošniuju chwilinu C. K BChD atrymaŭ aficyjalnaje pawiedamleńnie ad Arcybiskupa, što niwodnaje z damahańniaŭ našaha apošniaha źjezdu nia budzie spoŭniena. Hety fakt tolki paćwiardžaje, što Wilenski Arcybiskup adnosicca da nas nie jak katalik, a tolki jak Palak.

Ab haspadarcy.

Padličeńnie zapasaŭ pošaru ŭ haspadarcy.

Hawarylasia ŭžo na hetym miescy ab kaniečnaści pierahladu zapasaŭ pošaru (sałomy, siena) na zimu. *Kolki ćaho maju?* — Na heta pytańnie musić sabie adkazać kožny artaj (ziemlarob) haspadar, asabliwa sioleta. I to z dźwiuch hałoŭnych pryčynaŭ: 1) kab niechapajučaha kormu možna było jašče ŭ paru prykupić i 2) kab nadpatrebny pošar možna było ŭ adpawiedny čas (pawodle najlepšych rynkowych cenaŭ) pradać. Pytańnie ciapier tolki, jak i ci naahuł možna zapasy pošaru napierad adhadać? Woś-ža ŭ bolšych i wialikich haspadarkach heta robicca dawoli prosta: kožny woz pošaru na wazie pierad składańniem u humnie zważycca. U małoj haspadarcy heta niemahčyma. Tut radziać sabie ludzi prybliznym adhadam, kirujučysia pry hetym, abo ŭzajemaadnosinami pamiž wymałačanym ziernem (umałotam) i sałomaj, abo abyjmowym (kubičnym) prastoram, zaniatym pošaram. I pieršaje i druhoje jość tolki *dahad* i jak taki tolki moža być razhladanym. Tut-ža treba skazać, što i samaje ważańnie pošaru dakładnaha pierahladu zapasaŭ nie daje, bo pošar z časam „złahajecca". Hetak pakazujuć, što za hod złožanaja sałoma tracić na wazie 5-6 proc., siena 8-10 proc. i h. d. Značа moža być pierahlad taki tolki *prybliznym*. Ab im i pahutarym.

Nawuka daśledziła, što pamiž umałotam i wymałačanaj sałomaj istnujuć peŭnyja ŭzajemaadnosiny, dla kožnaha sortu zbožža bolš-mienš charakternyja. Naprykład (pawodle Berlinskaha praf. Dr. Aereboe) u žycie takija ŭzajemaadnosiny ziarniat da sałomy raŭniajucca 7:10. Heta značа, što pa namałačeńni siami q (centaŭ) čystaha dobraha žyta, musić być bolš-mienš 10 q žytniaj sałomy. Kalib namałočana było 14q žyta dyk musiła-b być 20q sałomy, pry 21q žyta — 30q sałomy i h. d.

U inšych zbažawin uspomnienyja ŭzajemaadnosiny pamiž umałotam i sałomaj pradstaŭlajucca ŭžo jnakš. Hetak napr. u jačmieniu takija ŭzajemaadnosiny buduć raŭniacca 3:5, u aŭsie — 2:3, tojesamaje (jak u aŭsie) i ŭ pšanicy; u harochu — 3:4. Heta značа, što u jačmieniu na kožnyja 3q namałočanaha ziernia prypadaje 5q jačmieńki, u aŭsie i pšanicy na kožnych 2q ziernia prypadzie 3q sałomy (aŭsianki, abo sałomy pšaničnaj). U harochu — na kožnyja 3q ziernia prypadaje 4q harochwin. Takim paradkam wiedajučy ahulnuju ličbu ŭmałotu možna wyrachawać *prybliznuju* kolkaść sałomy, jak pošaru. Kažu „prybliznuju", bo wyšejpadanyja ličby razumiejucca pry *siarednim* umałocie, pry ŭmowach artajstwa ŭ... Nia-

*) Čytajecca „Arbo". tojesamaje možna i ŭ pudoch.

Iwan Franko.

Z knihi Kaaf*)

Poŭnač. Hłucha. Ściuža. Wiecier wyje.
Ja zamierz. I wypała sa skreplych [palcaŭ
Piaro. I mozah zmučany admowiŭ
Mnie pasłuchu. Ŭ dušy hłyboka paŭza,
Ni dumka, ni čućcio, ni bol — ništo
Tam nie warušycca. Pamiorła ŭsio,
Maŭlaŭ hniłaja sażałka ŭ bałocie,
Jakoj brudnuju wodu nie warušyć
Dychańnie wietru.
Cicha! Što-ta!

Ci topleńniki z dna-bałota
Ŭstajuć i z mutnych chwalaŭ pady- [majuć
Swaje apuchšy j z zielaniełу ruki?
I hołas čutny, jenki, płač, stahnańnie—
Nialudzki hołas, niešta ledź paznana,
Słaboje, strašnaje j baluča
I tolki sercu čutna, čutna, jak baluča,
Ach, jak baluča!
„Tata! Tataj Tata!"

To-ž heta my twaje niarodžanyja [dzieci!
To-ž heta my, twaje niawyśpiewa- [nyja pieśni,
Pradčasna ŭtopleny ŭ bałocie!
Ach, hlań na nas! Ach, wyciahni nam [ruku!
Paklič da serca nas! Paklič nas da [światła!
Tam wiesieła — chaj tut my nia [hnijemo!
Tam tak pryhoža — tut chaj my nia [hiniem!"
Nia wyjdziecie na świet wy, nieš- [ćaśliŭcy
Nia wywieści mnie was užo da [sonca!
Ja sam łažu woś tut u ciomnaj ja- [mie,
Ja sam hniju tut da ziamli prybity,
A z dzikim rohatam pa hrudziach [tuch maich
Tupoča ŭ šale maja strašnaja dola!
Jašče raz čutna: „Tata! Tata! Tata!
Nam zimna tut! Abhrej! Dychni ciapłom.
Swaich hrudzioŭ, što z serca jdzie, [pawieŭ wiasnoju,
My ažywiemo, budziem hrać, hulaci!
Wiašnianym čaram, śpiewam sałaŭ- [inym
Napoŭnim sumnu twaju chatu
I pryniasiom arabski roskazy na kryl- [lach
I dywanom my tut kwiacistym
Pałažam pad twaje stapoju
Nam tolki daŭ ciapła! Daj, Serca!
[Serca! Serca!"
Adkul ciapła wažmu wam, nieščaś- [liŭcy?
Ščamiła wusny mnie marozam,
A serca wyžarła wužaka.

*) Kaaf — adzin z staradaŭnych ruskich zbornikaŭ pytańniaŭ i adkazaŭ na biblijnyja temy.

Pierakłaŭ **Fr. Hryškiewič.**

Hramadzianie - Biełarusy! Padawajcie deklaracyi na rodnuju školu Wiedajcie, što swaja škoła — heta najlepšy skarb dla narodu.

miečćynie. Dla našaha-ž biełaruskaha artajstwa hetyja ličby buduć pakul što hrubym tolki pakazalnikam. Dapasawać ich da našych warunkaŭ pracy jość zadačaj našaha-ž biełaruskaha artajstwa. Wartaść takoj pracy jasnaja. Zrabić-ža, abo pačać jaje niechta a musić, bo dalej wobmackam haspadaryć užo nielha.

Inšym sposabam adhadu zapasaŭ pošaru jość wyličeńnie abyjma (kubičnaha prastoru) miesca zajmanaha pošaram (sienam, sałomaj), dy pamnažeńnie wyrachanawaj ličby wahi adnaho kubičnaha metru ($1m^3$) datyčnaha pošaru. Pryjmajecca pry hetym za danaje, što $1m^3$ dobra złožanaj sałomy azimaj ważyć u siarednim 60—65 kg, u sałomy jarawoj 50-60 kg., u harochwin — 45-55 kg, u siena — 2q, u miakiny — 4q, siena 70-80 kg.

Da hetaha pytańnia jšče wierniemsia.

Ad. Klimowič.

Alkahol — worah čaławiectwa i demokracyi.

(Z socyolohičnaje pracy prafesara Karolawaha ŭniwersytetu ŭ Prazie, d-ra Br. Foŭstki).

* * *

Jak mahło-by ŭ prasiaknutych harełkaju narodach wyraści plemia eŭgeničnaje*), kaliž-ža ŭ alkaholu jość ścialeśnieny nia pryncyp žyćcia, a pryncyp śmierci. I jak-ža mahło by chworaje i słaboje plemia ŭziaci na siabie zadańnie — twareńnia nowaha świetu?

* * *

Jak-ža ŭ narodzie alkaholnym mahła-by wytwarycca wysokaja i česnaja demokracyja, kali alkahalizm, jak dobra skazaŭ Laweley, jość najhoršym woraham demokracyi, bo ŭtrymoŭwaje biadu, ciemnatu i hwałt. Razumnaja, świetłaja, ćwiarozaja palityka, wialikaja palityka moža byci wiedziana tolki ŭ narodzie ćwiarozym.

* * *

Jak možna było-by dasiahnuci socyjalnaha ideału, kali-ž alkahalizm kalečyć i niščyć haspadarčyja siły narodu?

* * *

Jak mahli-by być ažycioŭleny ideały ducha,, kali-ž alkahalizm — hruby materyjalizm?

* * *

Jak-ža možna wytwaryć wyžšuju relihijnaść, jak-ža možna siahać dumkaju da pytańnia nieśmiarotnaści, kaliž-za spojenyja ludzi źnižajucca da padčaławiectwa.

Pierakłaŭ *Fr. Hryškiewič.*

*) wysokaje, daskanałaje.

Kožny sumlenny čytač uważaje za swoj abawiazak akuratna prysyłać naležnyja za hazetu hrošy.

Z biełaruskaha žyćcia.

Z BIEŁARUSI PAD POLŠČAJ.

Pasiedžańnie C. K. Biel. Chr. Demokr. U źwiazku z adozwaj Wilenskaha Arcybiskupa z 10-ha hetaha miesiaca adbyłosia pasiedžańnie C. K. B. Ch. D. Na pasiedžańni pastanoŭlena stajać na takim samym stanowišču, na jakim stajała partyja BChD. dasiul. Pry hetym pryniaty da wiedama niekatoryja sprawy charaktaru farmalnaha.

Pasiedžańnie Rady Biel. Inst. Haspadarki i Kultury. U minułuju niadzielu adbyłosia pasiedžańnie Rady B. Inst. Hasp. i Kult. Na pasiedžańni pastanoŭlena: źmianić pamieškańnie ŭradu Instytutu, pieranosiačy jaho ŭ pamieškańnie pry wulicy Zawalnaj № 7. Pryniata da wiedama admowa hram. A. Bildziukiewiča z stanowišča staršyni ŭradu, — staršyniu ŭradu zamiaščaje wice-staršynia ks. A. Stankiewič. Abhawarywalisia tak-ža i sprawy Wučycielskaj Seminaryi i pačatkawaj biełaruskaj školy ŭ Maksimaŭcy.

Pryjezd inžyniera Klimowiča. U čaćwier 13 hetaha miesiaca wiarnuŭsia z Prahi Českaj na Baćkaŭščynu inžynier ahranomii Klimowič. Inžynier Klimowič u Prazie prabyŭ šeść hadoŭ na ŭniwersytecie, dzie studyjawaŭ ahranomiju. Inž. Klimowič budučy na čužynie mnoha pracawaŭ zahranicaj dziela sprawy biełaruskaj siarod tamtejšaha hramadzianstwa, asabliwa siarod studenskaj moładzi. U minułym hodzie byŭ jon delehawany Abjadnańniem Biel. Studenskich Arhanizacyjaŭ u Rym na IX Kanhres Mižnarodnaje Studenskaje Konfederacyi, raniej jašče braŭ učaście, jak delehat ad Biełarusaŭ pobač z inšymi ŭ Unionistyčnym Kanhresie na Velehradzie (Morawija).

Inžynieru A. Klimowiču — žadajem płodnaj pracy na rodnych honiach.

Źmiena adrasu Biel. Instytutu Hasp. i Kultury. Biełaruski Instytu

Haspadarki i Kultury ŭžo znachodzicca nie na tym miejscy, dzie byŭ (Wilnia Wostrabramskaja 8—1), a woś pad takim adrasam: Wilnia, Zawalnaja wul. № 7. Dziela hetaha ŭsie sprawy da Bieł. Inst. Hasp. i Kult. treba adrasawać na heny adras.

Źmiena na stanowiščy dyrektara Wil. Bieł. Himnazii. Jak dawiedywajemsia, na miesca ŭstupiŭšaha apošnim časam sa stanowišča dyrektara Wil. Bieł. Himnazii hr. Steckiewiča — stanowišča dyrektara abniaŭ hr. Michalewič, wučyciel Himnazii. Dziŭna, čamu tak časta źmianiajucca dyrektary ŭ Wil. Bieł. Himzazii?

Ahulny schod Bieł. Kooperat. Banku adbyŭsia ŭ subotu 8 h. m., na jakim byli pryniaty wialikija źmieny statutu i dawybrany 2 nowyja siabry Nahladnaj Rady ŭ asobach hr. Paŭłowiča i hr. Steckiewiča.

Źjezd T-wa Biełaruskaj Školy tak i nie adbyŭsia, bo ŭłada nie dała na jaho dazwołu. Chodziać čutki, što siabry Dačasnaj Paŭnamocnaj Kamisii, jakija źjaŭlajucca h. zw. „sanatarami" i jakija arhanizawali źjezd, sumyśla padali zapozna prośbu ab dazwole, kab jaho nie atrymać.

Pasły ŭ Kuratara. Pasły Karuza i Stepowič na dniach byli ŭ Wilenskaha Školnaha Kuratara ŭ sprawie biespraŭnaha zaniaćcia polskaj školaj budynku, jaki była zhadziŭšy sabie ad haspadara biełaruskaja prywatnaja škoła Bieł. Inst. H. i K. u w. Maksimaŭcy, Maładečanskaha paw., a takža ŭ sprawie niemoralnych pastupkaŭ polskaha wučyciela ŭ Kluščanach. U sprawie Kluščanskaha wučyciela Kuratar adkazaŭ, što pastarajecca jak najchutčej prawiaści śledztwa i pakarać winawataha. Što da školy ŭ Maksimaŭcy, to tut Kuratar skazaŭ, što jašče padumaj , jak pastupić.

Charakternaja „lekcyja"! Jość u Wilni ŭniwersyteckaja klinika wočnych chwarob. Znachodzicca jana pad wysokim asabistym kiraŭnictwam pana Maršałka Senatu praf. Šymanskaha prajšoŭšaha ŭ Senat, jak wiadoma, ad kazionnaj „jedynki". Woś niadaŭna ŭ hetu ŭstanowu pryšła studentka Biełaruska N. Siastra miłasierdzia, sapisujučy studentku ŭ knihu pacjentaŭ, raspytałasia ab jaje nacyjanalnaści. Kali pačuŭsia adkaz: „Biełaruska", — siastra miłasierdzia nakinułasia z wostrym wyhawaram i ździŭleńniem, što studenty mohuć być Biełarusami. Na kančatak studentka N. pačuła ad toj ździčełaj šowinistki polskaj takija ŭwahi: „Ja jeszcze rozumiem Rosję! Ta była wielką i jeszcze będzie wielką. A Białoruś — to co?"

Niawiedama, jak doŭha trywała-b heta „lekcyja" polonistyki, kab naša studentka nie admowiłasia jaje słuchać i nie paprasiła kaho inšaha ŭpisać u knižku taho, što naležała.

Akademija ŭ češć biełaruskaha poety Michasia Čarota, z pryčyny jaho dziesiaciletniaj pracy na literaturnaj niwie, — adbyłasia ŭ sali Wil. Bieł. Himnazii dnia 9/XII s. h. Akademiju naładziŭ Bieł. Studenski Sajuz.

U prahramu ŭwachodzili: 1) referat ab žyćci i tworčaści Čarota — dobra apracawany jak z boku formy, tak i źmiestu i pračytany studentam poetam A. Bartulam, 2) deklamacyi wieršaŭ, pryświečanych jubilatu našymi maładymi poetami — A. Bartulam, M. Tulejkam, M. Wasilkom — i imi wykananymi, a takža deklamacyi wieršaŭ inšych aŭtaraŭ u pryhožym wykanańni studenta J. Chworasta, 3) chor pad kiraŭnictwam hr. Šyrmy wykanaŭ niekalki pryhožych pieśniaŭ. Akademija prajšła ahułam wielmi ŭdała.

Zakančeńnie cyklu lekcyjaŭ z biełarusaznaŭstwa, arhanizawanych Bieł. Studenskim Sajuzam. U minułuju niadzielu (9/XII) adbylisia dźwie apošnija lekcyi z cyklu biełarusaznaŭstwa, arhanizawanyja Bieł. Stud. Sajuzam u hetym hodzie. Čytali: 1) hr. Sawicki—na temu: Staradaŭnaść Połaččyny, 2) ks. A. Stankiewič—na temu: Narysy z biełaruskaj etnohrafii.

Biełaruski Studenski Sajuz ahułam za pieršy trymestr biahučaha akademičnaha hodu naładziŭ 16 lekcyjaŭ. Peŭnie-ž nia mała z ich skarystali jak sami studenty, tak i inšyja hramadzianie na ich prysutnyja.

Paśla nowaha hodu z pačatkam 2-ha trymestru, Urad Bieł. Stud. Sajuzu maje namier arhanizawać takija-ž lekcyi i zaprašywać dziela hetaj mety pawažnyja nawukowyja siły, jak dasiul.

Za praŭdu, za ščaście, za lepšuju dolu
Waźmisia, moj druža, pastoj!
U kryŭdu nia dajsia, swajho dabiwajsia
Adwaha chaj budzie z taboj!
(*J. Kupała*).

Piśmo ŭ Redakcyju.

Pawažany Hramadzianin Redaktar!

Nie admoŭcie źmiaścić u Wašaj hazecie nastupnaje: Źjaŭlajučysia da hetaj pary sympatykam Biełaruskaje Chryścijanskaje Demokracyi, a nie naležačy da jaje jak siabra, budučy Biełarusam katalikom, pračytaŭšy adozwu J. E. Arcybiskupa Mitr. Jałbžykoŭskaha ab zabaronie katalikom naležyć da B.Ch. D. i čytać „B. Krynicu"—skirawanuju da duchawienstwa i wiernych, —ubačyŭ tut wialikuju niesprawiadliwaść i kryŭdu dla Biełaruskaha Narodu i mety čysta palityčnyja z boku Arcybiskupa dziela spynieńnia biełaruskaha ruchu siarod Biełarusaŭ katalikoŭ, — pačuŭ zapraŭdny styd što da hetaj pary nie naležyŭ da B. Ch. D. — i ad sionniašniaha dnia stanaŭlusia ŭ rady Biełaruskaje Chryścijanskaje Demokracyi z metaj abarony katalickaje idei ŭ Biełaruskim Narodzie. Biełaruskaja Chryścijanskaja Demokracyja, paŭstaŭšaja jašče u Pieciarburzie, i „Krynica", pačaŭšaja wychodzić u 1917 hodzie, h. z. jašče pierad balšawikami,—da hetaj pary ni ŭ čym nie ŭjawili balšawizmu, jaki choča pryčapić kožnamu świedamamu Biełarusu endeckaja polskaja presa, a apošnim časam nam choča toje samaje zrabić i J. E. Arcybiskup Jałbžykoŭski.

Spadziajusia, što hetaja nowaja sproba palityčnaje baraćby wyšejšaha dastojnika katalicyzmu ŭ našym krai nia budzie mieć udačy, bo mety jaje dla nas katalikoŭ zusim zrazumiełyja i ja, jak zapraŭdny katalik, wieru, što hetaja sprawa budzie dadatna dla nas wyrašana Światym Ajcom—Najwialikšym Našym Aŭtorytetam.

T. Kunicki,
student U. S. B. u Wilni.
12-XII 1928 h.

Da hminnych radnych Biełarusaŭ.

U adnym z apošnich numaroŭ „B. Krynicy" była źmieščana staciejka hram. I. P. ab hminnych kamisijach zaškolnaj aświety. Henuju dumku hminnyja radnyja Biełarusy pawinny ŭziać pad uwahu. Tyja ŭsie trudnaści kulturna-aświetnaj pracy, jakija z tych ci inšych pryčyn nia mohuć adaleć biełaruskija kulturna-aświetnyja tawarystwy, pawinny ŭziać na siabie našyja hminnyja samaŭrady. Ciapier adbywajucca pasiedžańni hminnych Radaŭ, na jakich razhladajecca i ŭchwaliwajecca hminny biudžet na 1929-30 hod. Na hetych pasiedžańniach radnyja Biełarusy pawinny damahacca wyznačyć u hminnym biudžecie adpawiednuju sumu hrošaj na zaškolnuju aświetu. Paśla wyznačeńnia adpawiednaj sumy na hetuju sprawu, niachaj u kožnaj hminie, dzie jość radnyja Biełarusy, zarhanizujecca hminnaja kamisija biełaruskaj zaškolnaj aświety, pawodle prajektu hram. J. P. (hladzi Nr 49 „Biełaruskaj Krynicy").

Na pasiedžańniach hminnych Radaŭ našy radnyja stanowiačysia ŭ abaronie sialanstwa niaraz wyjaŭlajuć padlahajučŭju wialikaj krytycy skupaść u asyhnawańni hrošaj na biełaruskaja kulturna-aświetnyja i haspadarčyja patreby. Hetaki sposab abarony intaresaŭ našaha sialanstwa nia jość abaronaj, a naadwarot — škodny dla sialanstwa, bo hminnyja padatki płaciać nie adny sialanie, ale i abšarniki i handlary, a kulturna-aświetnaja i haspadarčaja praca ŭ našych wioskach pryniasie karyść najbolš našamu sialanstwu. Z hetaha jasna, što tyja wydatki, jakija sielanin wydaść na hetuju sprawu, jamu buduć wielmi karysny, a pry hetym na henuju sialanskuju sprawu, u samaŭradawaj arhanizacyi, prychodzić z materjalnaj dapamohaj abšarnik i handlar. Dziela hetaha zaklikaju hminnych radnych Biełarusaŭ źwiarnuć na heta ŭwahu i nia skupić hrošaj na biełaruskija kulturna-aświetnyja i haspadarčyja patreby.

Čaj.

Z Polščy.

Duel. Z daŭnych časoŭ ukaraniŭsia ŭ niby aświečanych klasach hramadzianstwa šlachocki zwyčaj „duelaŭ". Kali pan źniawažyć pana, dyk źniawažany pasyłaje da swajho praciŭnika hetak zwanych sekundantaŭ (dwuch ad siabie pradstaŭnikoŭ) i wyklikaje jaho na duel. Na dueli dwa paswaryŭšyjasia pany adzin u druhoha stralajuć, abo siakucca šablami i heta nazywajuć „hanarowym" zakančeńniem swajej swarki.

U apošnija časy ŭ Waršawie paswaryŭšyjasia pany pačali likwidawać swaje swarki hetym „hanarowym" sposabam. U minułym tydni ŭ hetakaj „hanarowaj duelnaj" rasprawie adzin pan zastreliŭ druhoha. Kali pany stralajucca, to heta jšče ničoha, ale, nia daj Boža, kab hetakaja moda zawodziłasia siarod našaha biełaruskaha hramadzianstwa.

U Waršawie ŭ nočy z 4 na 5 hetaha miesiaca kala Belwederskaha pałacu niejki S. Kosoŭski zastreliŭ wartujučaha pałac žandara Franciška Koryzmo.

U hetaj sprawie prawodzicca śledstwa palicejskimi i śledčymi ŭładami. Prypuščajuć, što zabojstwa Koryzmy maje charaktar asabistych razrachunkaŭ. Wyniki śledstwa trymajucca ŭ sakrecie.

U Sojmie ciapier zaciša, pasiedžańni Sojmu ŭ hetym tydni nie adbywalisia. Adbywajucca pasiedžańni sojmawych kamisijaŭ, jakija abhawarywajuć tyja sprawy, jakija pieradany im plenumam Sojmu. Paśla razhledžańnia sprawaŭ kamisijami, buduć hetyja sprawy pradstaŭleny na razhlad plenumu Sojmu.

Z zahranicy.

U Aŭstryi ŭ minułym tydni adbylisia wybary prezydenta dziaržawy. Prezydenta ŭ Aŭstryi wybiraje Narodnaje Sabrańnie. Na prezydenta aŭstryjskaj dziaržawy wybrany Wilhelm Miklas (chryścijanskaja partyja).

Prezydent Miklas radziŭsia ŭ 1872 h. Śpiarša byŭ wučycielam, paśla dyrektaram himnazii. U swoj čas byŭ jon takža wybrany na prezydenta Narodnaj Rady.

U Juhasławii niezdawaleńnie nia spyniajecca. U źwiazku z apošnimi padziejami, ab jakich my ŭžo pisali, pałažeńnie ŭ Charwacyi pryjmaje duža pawažny charaktar. Wajawoda abjawiŭ zakony, jakimi ŭwioŭ wyniatkowy stan u charwackaj prawincyi. Charwackija studenty wydali adozwu da ŭsich zahraničnych studenskich arhanizacyjaŭ, prosiačy pomačy prociŭ strašennych represijaŭ biełhradzkaha ŭradu, źwiernienych prociŭ charwackaha narodu. Charwackija studenty ŭ źwiazku z hetymi padziejami abjawili zabastoŭku. Na trebawańnie studenstwa zwolnić z wastrohu studentaŭ, katoryja aryštawany ŭ časie hetych padziejaŭ, palicyja atkazała admoŭna.

U Čechasławaččynie ŭ mieście Prazie pamior profesar sławianskaha prawa ŭ českim uniwersytecie d-r K. Kadlec, pražyŭšy 64 hady. Profesar Kadlec naležaŭ da najwybitniejšych wučonych i mieŭ suświetnuju sławu.

Na źjezd Lihi Narodaŭ, jaki adbudziecca ciapier u Lugano (Šwajcaryja) źjechalisia ŭžo amal nia ŭsie delehaty. Pierad aficyjalnym pasiedžańniem Lihi adbylisia prywatnyja hutarki, jakija takža majuć wialikaje značeńnie dla prawiadzieńnia naradaŭ. Takaja prywatnaja hutarka adbyłasia pamiž francuskim ministram Brijanam z niamieckim ministram Štrezemanam. Paśla hetaje narady min. Brijan adbyŭ naradu z anhielskim ministram Čemberlenam. Na hetaj sesii Lihi buduć razhladacca sprawy: ewakuacyi Nadreni, sporu litoŭska-polskaha i inš.

U S. S. R. R. balšawiki prasłynuli na ŭwieś świet swajej rewolucyjnaściaj. Błaha ŭ toj krainie, dzie naprawa žyćcia jdzie praz rewalucyju, ale jšče horš, kali rewalucyja ŭ krai trywaje doŭhija hady. Rewalucyja-ž nia jość metaj, a tolki sposab da mety, jaki świedamaje hramadzianstwa tasuje ŭ samym krajnim wypadku baraćby za swaje ideały. Biezpraryŭny rewalucyjny stan u S.S.R.R. pakazywaje na toje, što tamašniaje hramadzianstwa abo nia majučy ścisłych ideałaŭ kinułasia ŭ wir rewalucyi, abo rewalucyju razumieła jak ideał. U rasiejskaj rewalucyi častka ludziej, majučy za swoj ideał kamunistyčny ład, zachapiła ŭładu ŭ swaje ruki i kab dajšci da henaha ideału abjawiła biezpraryŭnuju rewalucyju. Takim čynam u masach, pierawažna rabotnickich, wyrabiŭsia pohlad na rewalucyju, jak na ideał. Taja-ž častka ludziej, katoraja nia mieła ideału kamunistyčnaha, znajšłasia ciapier na razdarožžy. U wyniku hetakaha stanu, wialikaja časć nasielnictwa S.S.R.R. stałasia niezdawolnienaj hetym biazupynnym rewalucyjnym stanam. Z pryčyny hetaj i mnohich inšych pajaŭlajucca na wialikim abšary S.S.R.R. to siam to tam spraciwy radawaj uładzie U źwiazku z hetym nia ładziać miž saboj i kiraŭniki sawieckaj dziaržawy: — apazycyja trockistaŭ z lewaha boku i apazycyja z prawaha boku, ab čym my ŭžo pisali ŭ swaim časie. Ciapier na't dajšło i da aryštaŭ 3-ch siabroŭ centralnaha wykanaŭčaha kamitetu ŭ Maskwie. Henym aryštawanym trymajučyja ŭładu ŭ swaich rukach zakidywajuć špijanaž na karyść adnej z susiednich dziaržawaŭ. Jak bačym, dyk pačynajuć hublać swoj ideał i tyja, katoryja musili-b jaho mieć choć dziela taho, što źjaŭlajucca kiraŭničymi asobami ŭ sawietach

Usiačyna.

„Cudoŭny" Michałka. U apošnija časy amal nia ŭsie polskija hazety ŭsio pišuć ab niejkim „cudoŭnym" Michałku z Michałowa, Zamojskaha paw. (Lubelščyna).

Michałka — 16 hadowy chłapčuk, wučań na kawala, u toj wakolicy prasłynuŭ, jak jaki wučony čaławiek, niazwyčajnaj darawitaści rozumu, swaimi relihijnaha źmiestu pramowami, a ŭ wačoch babulak staŭsia „cudoŭnym".

Polskija hazety padajuć, što popularnaść Michałki ŭzrastaje z dnia na dzień da takoj stupieni, što ŭžo ludzi jeduć da Michałki z cełaj Polščy. Jeduć—sialanie, miaščanie, uradoŭcy i intelihiencyja. Adny jeduć, kab pabačyć dziwy i spraŭdzić na miejscy, skolki jość u hetym praŭdy, a druhija — prahnučy „cudaŭ" i nawinaŭ. Michałka-ž hety, nia ŭmiejučy ani čytać, ani pisać, haworyć zažmuryŭšy wočy da ludziej ab tym, što jon jość „apostałam" Chrystowym i hetym prasłynuŭ za „cudoŭnaha".

Hazety padajuć, što 1 listapada sioł. h. źjechałasia da Michałowa, kab pabačyć „cudoŭnaha" Michałku i pačuć jaho pramowu bolš 10 tysiač narodu. Niama taho dnia, kab hramady ludziej nia jšli z śpiewam na wusnach da Michałowa, dzie žywie hety Michałka.

Świet nawuki jašče nia spraŭdziŭ, kim jość hety chłapčuk, a ŭžo ŭ tymža samym pawiecie źjawiŭsia i druhi taki samy „apostał" u asobie Pietryka Cybuli.

Kali-b tak dalej nia ŭmiešywalisia ŭ hetyja „cudoŭna-apostalskija" sprawy ŭłady administracyjnyja, to moža jašče i bolš znajšłosia-b padobnych prapawiednikaŭ, bo słuchačoŭ u Polščy, jak bačym, šukać nia treba, aby było tolki kamu prapawiedywać. Ale polskaja administracyjnaja ŭłada nia mohučy ściarpieć lohkawiernaści swaich masaŭ u padobnyja „cudy" zaniałasia sama likwidacyjaj hetaj „cudoŭnaj" sprawy. Starasta Zamojskaha pawietu zaapiekawaŭsia „cudoŭnym" Michałkam, aryštoŭwajučy

3-ch jaho apiakunoŭ, katoryja pradajučy žadajučym bačyć „cudy“ Michałkawy fatahrafii i niejkija atumaniwajučyja wieršy — zarablali pa niekalki sot złotych u dzień. Z hetaha bačym, jakaja maładuš[n]ić i lohkawiernaść, z pryčyny jakoj narod hatoŭ kinuć Chrystusa i ŭwieryć u Michałku abo Cybulu.

Niešta padobnaje da „cudoŭnaha“ Michałki było ździeńnie i ŭ nas u Zach. Biełarusi, ale krytyčny pohlad biełaruskaha sialanstwa susim inakš heta wytłumačyŭ.

Było heta tak: U 1926 hodzie ŭ adnej wioscy kala Narwilišak, Wałožynskaha pawietu, zachwareŭ duchowa (tak sama) chłapčuk, katory, budučy ŭ stanie na paławinu śpiačym, štości niby praročačy hawaryŭ, ćwierdziačy, što praz jaho haworyć sam Chrystus. Spiarša hetaja wiestka razniasłasia ŭ tej wakolicy i cikawyja pačali adwiedywać „praroka“. Adwiedywajučyja „praroka“ biełaruskija sialanie paraili baćkom i apiakunom „praroka“, kab jaho zwazili ŭ Wilniu ŭ psychijatryčny špital i kab heny „prarok“ tam pahutaryŭ z daktarami. Tak musić i zrabiii, bo ŭ praciahu adnaho tydnia ab „praroku“ i čutak nia było. J. P.

Baraćba z arłom. Niadaŭna ŭ Bawaryi na panadworak adnaho haspadara spuściŭsia arol, jaki chacieŭ paniaści z saboj wialikaha chłapca. Chłapiec u baraćbie z arłom atrymaŭ pawažnyja rany, taksama atrymali ich jahonaja siastra i parabak ad kryllaŭ arła, jakich daŭžynia była 1,66. metra.

Dziaŭčynka z chwastom. U Amerycy niadaŭna naradziłasia dziaŭčynka z chwastom, daŭžyni 7 calaŭ. Chwost hety jość najdaŭžejšy, jakoha bačyli da hetaha času wučonyja ludzi. Zanatawała nawuka da hetaha času 25 wypadkaŭ, u katorych dzieci naradzilisia z chwastami.

Heta dyk pensyja! Jak padaje „Hazeta Grudziądzka“, z Nowaha hodu ŭstupaje z swajho stanowišča hien. dyr. „koncernu Huty Pakoju“ dr. Glueck. Jaho nastupnikam maje być tymčasowy hieneralny dyrektar firmy „Robur“ p. Felter. Dyr. Glueck należyŭ da najlepš płatnych dyrektaraŭ u Polščy. Pensyja jaho naliča 70 tysiač złotych u miesiac.

Možna žyć!..

DA NAS PIŠUĆ.

ČAHO PUŽACCA I NA ŠTO DRUHICH STRAŠYĆ.

Ikaźń, Brasłaŭskaha paw. Prypadkam papałasia mnie ŭ ruki polskaja hazeta „Nasz Przyjaciel“ Nr. 14. Čytajučy hetuju hazetu, znajšoŭ u joj karespandencyju z našaha miastečka. Chto-ž tut, dumaju, piša ŭ hetuju hazetu?—bo ŭ nas u miastečku tolki 2 Palaki i tyja pa pachodžańni Biełarusy. Hladžu na podpis— čytaju—„mieszkaniec Ikaźni!“ Dobra, dumaju sabie, što-ž ty tut pišaš—i dawaj čytać z pačatku až da kanca. A bratočki maje, čaho-ž tam niama!.. usio apisana, što było i čaho nia było. Pierš na pierš napisana tam, što Ikaźń — heta byŭšy kaliś wialiki horad,— jak i chto jaho źniščyŭ i h. d. Dalej haworycca ab sučasnym žyćci ŭ Ikaźni, miž inšym kažacca, što Ikaźń nawiedywajuć častyja pažary, z pryčyny jakich narod nadta-ž biedny. Čytajem i takija krasački — „wskutek ciemnoty, ubóstwa i nędzy szerzy się agitacja na rzecz sowietów,“—a ŭrad apuściŭ nas (čytaj 2 Palakoŭ), bo na wypadak jakoha niaščaścia nia majem ani palicyi, ani telefonu!..

Panie pisaka! nawošta wam mianiuška „mieszkaniec Ikaźni“, nawošta wam niaŭkrywajučaja wašaha twaru maska, kali praz hetuju masku widać waš twar, dyk ci nia lepš wyrazna swaim proźwiščam padpisacca!

U toj karespandencyi haworycca i ab pažary ŭ Ikaźni, jaki byŭ 21 wieraśnia siol. h., i što dziakujučy miajscowamu probašču ŭdałosia ahoń stušyć na miejscy. Nawošta hetaja chłuśnia? Chto-ž bačyŭ ks. probašča pracujučaha, tušačy hety pažar? A što ksiondz adbiraŭ swaju kabyłu ad pažarnikaŭ, jakoj jany chacieli wazić wadu, dyk bačyli. Pryjmali ŭčaście ŭ tušeńni hetaha pažaru mnohija ludzi, miž katorymi byli miajscowyja wučyciali i świaščeńnik, ale kabdawać im za heta asabistyja pachwały—liču susim lišnim, bo dumaju, što kožny z ich wypaŭniaŭ hetym swoj ludzki, maralny i hramadzki abawiazak.

Cikawa, dzie „mieszkaniec Ikaźni“ zaŭwažyŭ ahitacyju na karyść sawietaŭ, tady, kali ludnaść naša susim druhich nastrojaŭ i hetyja nastroi našaj ludnaści tak padobny da sawieckich, jak nieba da ziamli.

Ci nia kole ŭ woču ikaźnienskamu pisaku hurtok Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury, jakoha jon sam tak spužaŭsia i druhich strašyć?!

Puha.

USIO HROŠY I HROŠY.

Buchaŭščyna, kala Klecka. Ciažkija časy nastali. Płacić treba — zarabić niama dzie. Ab pradažy z haspadarki dyk i pisać niama što, bo kab i napisaŭ, to sialanie nie pawierać takomu „bahatyru“ jak biełaruski sielanin. Daj Boža, kab jamu samamu chapiła prakarmić siamju, i nia prykuplajučy. Nia hledziačy na heta, treba płacić i padatki i dadatki da padatkaŭ, a nawat i dadatki da dadatkaŭ.

Woś u nas treba dać ad kožnaj dziesiaciny pa 1 zł 20. na zwany, pa 70 hr. za numary da chaty i pa 80 hr. za numary da wozu. Zdajecca pa trochu, ale razam dyk źbirajecca i šmat. A skul uziać? Dyk chto-ž jaho wiedaje, choć ty, jak kažuć z palca wyłamaj, ale daj. Zarabotkaŭ niama, pradać niama čaho, dy jšče treba j kupić, a tut treba i na heta ŭsio dać. Woś tut i žywi. Ech! hetyja hrošy, a ŭsio hrošy i hrošy.

s † p.
J. Romakoŭski.
Pamior 23.X.28. u našaj wioscy. Niaboščyk byŭ świedamy i dziejny Biełarus. Niachaj jamu budzie lohkaj rodnaja biełaruskaja ziamielka!

Zorka.

AB MIAJSCOWYM ŽYĆCI.

Miadźwiedzičy, Baranawickaha paw., znachodziacca bližej k Paleśsiu. Žywuć tut Biełarusy — kataliki i prawasłaŭnyja. Katalikoŭ bolš, a prawasłaŭnych mieniej. Jość u našaj Miadźwiedzickaj hminie krychu i šlachtunoŭ, katoryja ŭważajuć siabie Palakami, ale hety lik miadźwiedzickich šlachtunoŭ u ahulnaj biełaruskaj sialanskaj masie stanowić susim niaznačny procant. Świedamaść biełaruskaja siarod sialanskaj masy pašyrajecca što raz bolej. Jość u nas u miastečku hurtok Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury, jaki choć z wialikimi wysiłkami i trudom prawodzić swaju kulturna-aświetnuju dziejnaść. Jość u nas i polskaje „Koło Młodzieży,“ da jakoha należyć niekalki asob šlachockaj sorakhadowaj moładzi. Jość u nas takža i škoła, budyninu jakoj my pabudawali paśla wajny, ale hetaja škoła nie biełaruskaja, a polskaja. Kiraŭnikom hetaj škoły źjaŭlajecca p. St. Rejmont—Palak, jak jon kaža,— „patryjota-Palak“ Znachodzicca jon u nas niešta ŭžo hadoŭ z šeść. Dzieci, katorych jon wučyć, mała čaho nawučylisia, ale zatoje polskich arhanizacyjaŭ u nas napładziłasia—choć adbaŭlaj, a imienna: uspomnienaje wyšej „Koło Młodzieży“, „Kółko rolniče“, „L. O.P.P.“, „Kasa Stefčyka“, „Mlečarnia“, „Strelcy“, „Kooperatywa“ i „Straž ogniowa“. Uwa ŭsich hetych arhanizacyjach kiraŭnik škoły p. St. Rejmont zajmaje całowaje miejsca. Zarhanizawałasia „Koło Młodzieży“ — u „zażondzie“ p. Rejmont, paŭstała „Kółko rolniče“ i tam Rejmont, zarhanizawali „Kasu Stefčyka“ i tut Rejmont, załažyli „Mlečarniu“ — kiraŭnikom Rejmont, zrabili „L. O. P. P.“—u kamitecie Rejmont, pastanawili zarhanizawać „Straž ogniowu“ — ŭ uradzie Rejmont, paŭstała „Kooperatywa“—sekratoram Rejmont, adnym słowam usiudy i ŭsio p. Rejmont. Susim tak jak u biełaruskaj pieśni piajecca: — i kawal Jurka, i stalar Jurka, i šawiec Jurka, i krawiec Jurka!... Z hetaha bačym, što hetyja arhanizacyi, nie haworačy ŭžo ab „Kółku Młodzieży“, „L. O. P. P.“ i „Strelcu“ nie pašyrajucca ŭ našych biełaruskich masach, a tolki apirajucca na miajscowych uradoŭcach i paličanych na palcach adnej ruki miajscowych šlachtunoch. A treba skazać, što da arhanizawanaj pracy nasielnictwa našaj hminy, asabliwa moładź, užo darasła, tolki nie da pracy polskaj a swajej rodnaj biełaruskaj.

U halinie samaŭradawaha žyćcia našaj hminy tak sama nia lepš, jak u halinie pracy aświety zaškolnaj i kulturna-haspadarča-handlowaj.

Nie zważajučy na toje, što da hminnaj Rady należać u bolšaści sialanie Biełarusy, a nawat i wojta wybrali świedamaha Biełarusa, adnak na žyćcio našaha samaŭradu majuć niemałyja ŭpływy tyja samyja ludzi z kumpanii p. Rejmonta.

Pastarunak palicyi — ŭ swajej halinie — prawodzić dziejnaść samadzielna i dajecca ŭ znaki našamu sialanstwu, asabliwa zahadam, niawiedama na što, bialić z wonku chaty. Pry hetym treba byłob uspomnić i ab našych duchoŭnikach, ks. prefektu i ks. prałatu, asabliwa ab ks. prefektu, ale šanujučy duchoŭny stan šyroka apisywać ab ich nia budu. Ksiondz prałat i ksiondz prefekt tak-ža, jak i kiraŭnik polskaj škoły p. Rejmont,— polskija patryjoty, a dziela hetaha samaha nia robiać wialikich upływaŭ na biełaruskija sialanskija masy.

Adnym słowam praca ŭ nas nad pašyreńniem polskaj kultury rasplywajecca wielmi wuzka, achopliwajučy tolki ŭradoŭcaŭ, samychža „kulturtrehieraŭ“ i niekalkich asob šlachtunoŭ, a biełaruskaja sialanskaja masa žywie niakranutaj polskimi ŭpływami, jakija nijakim prawam da jaje nie prystajuć, i čakaje kulturna-aświetnaj pracy swajej rodnaj biełaruskaj. Para zdajecca heta zrazumieć kumpanii p. Rejmonta i zamiesta twaryć na papiery tak mnohija likam polskija arhanizacyi, pradstawić tudy, kudy należycca, sapraŭdny stan miascowaha žyćcia, źwiartajučy ŭwahu na patrebu kulturna-aświetnaj pracy ŭ duchu miajscowym-biełaruskim, bo nawošta biazpłodnaja, zabirajučaja tak šmat wysiłkaŭ i enerhii praca, a pry hetym, peŭnież, i źwiazanyja z hetym koštv!

F. S.

BŁAHA ŽYWIECCA.

Niestaniški, Wialejskaha paw. Čytajučy ŭ „B. Krynicy“ karespandencyi z wiosak, zachaciełasia i mnie napisać u swaju rodnuju hazetu ab našych Niestaniškach. U nas takža žywuć Biełarusy, a žywuć tak jak i ŭ druhich inšych miajscoch—u hory i biadzie. Zarabotkaŭ niama, a hrošaj na ŭsio treba. Patrebny hrošy na padatki i treba dać ksiandzu za pasłuhi duchoŭnyja. Z ksiandzom u nas dyk i biada, bo i jon nie bahaty, a parachwijanie jašče biadniejšyja. Jak zdarycca jakaja sprawa, dyk choć ty niawiedama što rabi, choć ty žywy ŭ ziamlu leź—treba zapłacić, a tut hrošaj niama — Biada i tolki. Świedamaść u nas taksama jak i ŭ inšych kutkoch Biełarusi pašyrajecca, ale hetaja halita-biednaść prosta dušyć i nie pazwalaje žyć. Chaciełasiab wypisać hazetu adnu-druhuju, kupić knižku—niama za što.—I kali-ž heta nastanuć lepšyja časy?

Niestanišny.

HAREŁKA—NAJHORŠAJE ZŁO.

Astryna, Lidzkaha paw. Niama horšaj zarazy, jak harełka. Jana panižaje hodnaść čaławieka, aśmiašaje stalejšych i psuje moładź.

Niadaŭna ŭ našym miastečku zdaryłasia woś takaja brydkaja sprawa: adzin laśnik napiŭsia ŭ karčmie i nia bačyŭ, dzie padziełasia z jaho wozu pościłka. Šukajučy pościłki, ubačyŭ pryhladajučychsia na jaho chłapčukoŭ i kinułasia jamu padazreńnie, što hetyja chłapčuki ŭkrali pościłku. Pačałasia sprawa. Chłapčukoŭ zabrali ŭ pastarunak palicyi na śledztwa. Takim čynam užo plama złačynstwa na maładyja dušy hetych chłapčukoŭ pałažana.

Darahaja moładź, nie pryhladajsia dzikim i nialudzkim pastupkam starejšych, a biarysia lepš za swaju rodnuju hazetu i knižku dy čytaj. Hazeta i knižka nikoli ciabie nia splamić, a naadwarot, pakaža światlejšy šlach u žyćci.

Čuŭski.

Z Wilni.

Wypadak z Arcybiskupam Jałbžykoŭskim. „Dziennik Wilenski“ Nr. 284 padaje, što ŭ časie wyjezdu z Wilni Arcybiskupa Jałbžykoŭskaha ŭ Rym 11. XII siol. h. da Apostalskaj stalicy, na wahzale, tady, kali ŭžo Arcybiskup byŭ u wahonie — palicyjant uwioŭ u wahon adnaho pana. Hety pan ubačyŭšy duchoŭnikaŭ pačaŭ užywać brydkich słowaŭ, jakich niemahčyma paŭtarać, i awanturawacca.

Na prośbu, kab wywiali hetaha pana, byŭ adkaz, što heta wyžšy ŭradowiec adnako z ministerstwaŭ. Nia doŭha čakajučy, u wahon uwajšło jašče niekalki asobaŭ — kalehaŭ hetaha ŭradoŭca. Pa prośbie prysutnych, uradoŭca z wahonu wyprasili, hetyž wychodziačy, papchnuŭ Arcybiskupa tak, što biskup Michalkiewič musiŭ žadać, kab śpisali pratakoł.

Ci nazwaŭ pawodle zwyčaju Arcybiskup taho ŭradoŭca kamunistym—ab hetym „Dzien. Wil.“ nic ŭspaminaje.

Kanfiskata litouskich hazet. U minułym tydni pa zahadu Starasty na miesta Wilniu palicyja skanfiskawała nastupnyja litoŭskija hazety: Nr. 2 „Wilniaus Ritojus“ i Nr 23 „Życie Ludu“

Zabastoŭka šklarcŭ. Nadowiačy wybuchnuła zabastoŭka šklaroŭ. Šklary damahajucca, kab sami ŭłaśniki šklanych kramaŭ nie wyrablali wakonnych zaprawaŭ — rezańnie škła i h. p. U źwiazku z hetym bolšaść ułaśnikaŭ šklanych kramaŭ, bajučysia awanturaŭ, zakryli swoj handal.

Biezraboćcie. Biezrabotnych u Wilni naličywajecca 2716 asob, u hetym liku 1420 mužčyn, 1296 žančyn.

LAKARNIA LITOŬSKAHA T-wa SANITARNAJE POMAČY

WILNIA, Wilenskaja wul. 28.

Prymajuć daktary specyjalisty. — Adbywajucca ŭsialakaha rodu operacyi. U lakarni addzieły: **unutrany, chirurhičny, ginekolohičny i radzilny.** **Kabinet Rentgena i elektra-medyčny.** Lačeńnie pramieńniami, fatahrafawańnie, praświatlańnie, elektryčny masaž.

Pryjmo ad hadz. 10 r. da 4 pa pał.

Niezamožnym ustupka.

Nowyja knižki

А. К. — Казкі Клімко і іншыя	40 гр.
Улад-Ініцкі — Сон Гаўрылы	45 гр.
С. С. — Беларускі дэкляматар	1 зл.
Stankiewič St. — Z majho wakonca	90 hr.
Календар кніжка	2,50 зл.
Календар адрыўны	1,40 зл.
Васілеўскі А. — Соннік і хіромантыя	80 гр.

Pradajucca ŭ Biełaruskaj kniharni St. Stankiewiča
Wilnia, Wostrabramskaja 2.

Redaktar Jan Paźniak. Bieł. Druk. im Fr. Skaryny. Wilnia, Ludwisarskaja 1. Wydawiec Albin Stepowič.